

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. XV. Alia argumenta solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

qu. 5. ponit distinctionem inter hæc tria, voluntatem induci, immutari, & cogi, & dicit quod voluntas induci potest ab agente creato, mutari verò ab alio non potest, nisi ab agente creato, cogi verò ab aliquo non potest.

S. XV.

Alia argumenta solvuntur.

149. **O**BIICIT insuper Adversarius disp. 1. sect. 4. Ex D. Thoma 1. p. qu. 82. art. 2. ad 2. Movens ex necessitate causat motum, quando mobile omnino illi subditur: At nihil frequentius affecerat Thomista, quam motionem physicè prædeterminantem, perfectissimè sibi subijcere voluntatem, scilicet ut ne quoad usum quidem voluntas sibi motionem illam subijciat: Ergo motio prædeterminans de necessitate causat motum seu actum voluntatis.

150. Confirmatur primò: Idem S. Doctor ibidem qu. 83. art. 1. ad 5. docet quod dispositiones quæ sunt in voluntate non tollunt libertatem, quia subjacent iudicio rationis: Sed motio prædeterminans non subjacet iudicio rationis, nec est in potestate voluntatis eam habere, vel habitam repellere: Ergo tollit libertatem.

151. Confirmatur secundò: D. Thomas qu. 22. de verit. art. 6. in corp. ait: *Ex hoc aliquid dicitur necessarium, quod est immutabiliter determinatum ad unum*: & qu. 6. de malo art. unico docet non esse liberum, quod voluntas vitare non potest: At ratione prædeterminationis voluntas immutabiliter determinatur ad unum, actusque redditur ab ipsa inevitabilis: Ergo per illam voluntas necessitatur.

152. Confirmatur tertio: Idem S. Doctor ibidem ita necessitatem à voluntate excludit, ut velit voluntatem, etsi à Deo motam, adhuc manere indifferentem, & indeterminatam ad agendum vel non agendum, ait enim: *Cùm Deus omnia moveat secundum conditionem mobilium, ut levia sursum, & gratia deorsum, etiam voluntatem movet secundum ejus conditionem, non ut ex necessitate, sed ut indeterminatè se habentem ad multa*. Consequenter ergo rejicit eam sententiam, quæ docet voluntatem per motionem divinam determinari ad unam partem.

153. Ad objectionem respondeo, movens ex necessitate causare motum, quando ita sibi subijcit mobile, ut in eo non relinquat potentiam ad oppositum, secus verò si relinquat in mobili possibilitatem ad oppositum, eamque foveat & conservet: motio autem prædeterminans, juxta Thomistas, sic movet voluntatem ad unum, quòd relinquat possibilitatem ad oppositum; & ita licèt in infinitum excedat capacitatem voluntatis, & illam quantum ad applicationem & usum efficaciter sibi subijciat, eam tamen ex necessitate non movet, sed per modum liberi, ut docet D. Thomas locis supra citatis, præsertim 1. p. qu. 83. art. 1. ad 3.

Addo quod, licèt motio divina ex parte causæ in infinitum excedat capacitatem voluntatis, quia est effluxus à prima causa, & quædam divinæ omnipotentiae participatio, ex parte tamen actus & objecti ad quod terminatur, non adæquat totam voluntatis capacitatem, quia illam non movet & applicat ad universale bonum, quod est adæquatum illius objectum, sed solum ad quædam bona particularia, quæ sunt ejus objecta inadæquata & partialia: unde licèt

entitativè non subdatur libero arbitrio, terminativè tamen ei subijcitur; nam actus, & objectum ad quod terminatur, voluntati omnino subduntur; quia, ut dixi, voluntas, prout subest divinæ motioni, retinet potentiam ad non eliciendum, vel suspendendum actum, ad quem movetur, & ad non eligendum seu respiciendum objectum quod profecquitur.

Ad primam confirmationem respondeo, optimè dicere S. Thomam, quod qualitates, quæ subjacent iudicio rationis & voluntati, non auferunt libertatem: inde tamen non licet inferre, qualitates omnes quæ antecedunt voluntatem, & iudicio rationis non subjacent, tollere libertatem; maximè si proveniant à prima causa & radice libertatis, & ad hoc dentur, ut voluntas se liberè determinet, suamque libertatem exerceat, & de actu primo ad secundum reducat; ut variis exemplis declaravimus in tractatu de prædestinatione, exponendo concordiam libertatis cum divina providentia & prædestinatione. Unde cùm motio prædeterminans sit quidam effluxus à primo libero, & à prima totius libertatis & contingentia radice (infinita scilicet divinæ voluntatis efficacia) procedat; ac liberam nostræ voluntatis determinationem, per modum causæ seu principij actualis, prioritate naturæ antecedit; licèt iudicio rationis & voluntatis non subjaceat, ejus tamen libertatem non tollit, aut lædit, sed fovet, conservat, & perficit: imò repugnat, eà sublata, dari usum & exercitium actuale libertatis, ut ibidem demonstravimus. Unde

Ad secundam confirmationem dicatur, Divum Thomam solum velle, illud esse necessarium, quod est immutabiliter determinatum ad unum per modum naturæ; id est sine indifferentia objectiva iudicij, & possibilitate ad oppositum; quò pacto voluntas hæc in via determinatur ad bonum in communi, & in patria ad bonitatem divinam clarè visam; non verò si illud determinetur immutabiliter ad unum per modum liberi, seu cum indifferentia objectiva iudicij, & possibilitate ad oppositum, sicut voluntas ad suos actus liberos per divinam motionem immutabiliter determinatur. Quare idem S. Doctor qu. 6. de malo art. unico ad 3. sic ait: *Animalia bruta moventur per instinctum superioris agentis ad aliquid determinatum, secundum modum forme particularis, cujus conceptionem sequitur appetitus sensitivus: sed Deus movet quidem immutabiliter voluntatem, propter efficaciam virtutis moventis, quæ deficere non potest; sed propter naturam voluntatis motæ, quæ indifferenter se habet ad diversa, non inducitur necessitas, sed manet libertas*. Unde quando ibidem in corpore articuli docet non esse liberum quod voluntas vitare non potest, hoc intelligendum est de eo, quod voluntas vitare non potest, nec in sensu composito, nec in sensu diviso; non autem negat esse liberum, quod etsi voluntas non possit vitare in sensu composito, & potentia consequenti, potest tamen vitare in sensu diviso, & potentia antecedenti. Nam ut ipse ait in 1. ad Annibaldum supra citato: *Quamvis contrarium ejus quod est volitum à Deo, non possit stare cum voluntate divina, possibilitas tamen ad contrarium potest stare cum ea, propter contingentiam causæ mediæ: & hoc sufficit ad hoc ut effectus sit contingens, & non necessarius. Quam doctrinam & subtilem distinctionem non valens*

comprehendere Adversarius, illam irridet & sugillat, ironice exclamans: *Verum quis acutam hanc distinctionem capiat? Nam quid precor aliud est voluntatem cum omnibus prerequisite posse non operari, quam eam posse ponere carentiam operationis? Quis inter ista vel minimam distinctionem advertat? Sed, ut perbellè ait Sylvius in opusculo de primo motore, qui hanc distinctionem derident, deberent potius ignorantiam suam deslere: nam ut testatur D. Thomas qu. 6. de verit. art. 4. ad 8. hæc distinctio ita celebris est & antiqua, ut eâ urantur omnes antiqui Theologi ad conciliandam libertatem cum divina providentia & prædestinatione: Dicitur communiter (inquit) quod hæc: Deus potest non prædestinatum prædestinare, in sensu composito est falsa, in diviso vera: & ideo omnes locutiones illæ, quæ sensum compositum implicent, sunt falsæ simpliciter. Item Venerabilis Beda in axiomatibus philosophicis ex Aristotele collectis, littera O, sic habet: *Omnia futura de necessitate evenient i. Periberm. Verum est in sensu composito, non autem in sensu diviso: vel verum est ex hypothesi, non autem simpliciter.* Sicut ergo ad libertatem non requiritur, quod dum aliquis actu operatur, possit non operari in sensu composito, seu componere & conjungere carentiam operationis cum ipsa operatione (hoc enim manifestam implicat contradictionem) sed sufficit quod toto tempore quò operatur, retineat absolutam non agendi potentiam. Ita similiter nos dicimus, ad libertatem non requiri, quod voluntas cum prerequisite ad agendum, prioritate tantum causalitatis & naturæ (qualia sunt concursus prævius, & gratia prædeterminans) possit negationem actionis componere: quia cum ea quæ secundum ordinem naturæ tantum prerequisite ad agendum, sunt simul cum actu (prioritas enim naturæ est solum prioritas causalitatis & instantis à quo, non verò prioritas temporis & instantis in quo) si posset negationem actionis cum illis componere, posset non actum cum actu, & formam cum ejus carentia conjungere. Sufficit ergo ad libertatem, quod cum illis prerequisite stet simul potentia ad non operandum, seu quod voluntas, ut stat sub motione prædeterminante, retineat absolutam dissentendi vel non operandi potentiam; quamvis cum ea actualis carentia operationis simul esse non possit; ut fusè ostendimus, ac variis exemplis declaravimus in tractatu de prædestinatione, exponendo concordiam libertatis cum divina providentia & prædestinatione.*

Ad tertiam confirmationem, respondeo D. Thomam loco citato solum velle, quod cum Deus moveat voluntatem secundum ejus conditionem & naturam, ita illam movet, ut tamen ex necessitate non moveatur, sed maneat indifferens, non indifferentiâ potentiali & suspensivâ (repugnat enim voluntatem efficaciter moveri ad agendum, & tamen remanere in mera potentia, indeterminatione, ac suspensione) sed indifferentiâ actuali & positivâ: quia ita illam movet, ut sub divina motione semper retineat dissentendi potentiam, seu tendendi in alia objecta & bona particularia; & ideo dicit, quod *Deus illam movet ut indeterminatè se habentem ad multa: non dixit, ad omnia, sed ad multa, quia per divinam motionem determinatur ad unum, vel ad plura, & indeterminatè se habet ad alia.*

A. Objicit rursus Adversarius sect. 9. & 10. plura S. Thomæ testimonia, quibus asserit, nos posse resistere divinæ gratiæ, eamque repudiare. Nam quodlib. 1. art. 7. ad 2. ait: *Sic Deus movet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere: At si motio divina prædeterminaret physicè voluntatem nostram ad opus bonum, non posset voluntas illi resistere; repugnat enim talem motionem carere effectu, seu quod voluntas illi resistat: Ergo juxta D. Thomam, motio divina non prædeterminat physicè voluntatem nostram ad bonum.*

Confirmatur: Idem S. Doctor 1. p. quæst. 62. art. 3. ad 2. dicit quod *inclinatio gratiæ non imponit necessitatem, sed habens gratiam potest eâ non uti & peccare.* Et qu. 63. art. 7. ad 3. *Quantumque (inquit) inclinatio ad bonum fuerit in supremo Angelo, tamen ei necessitatem non inducebat: unde potuit per liberum arbitrium eam non sequi.* Item 1. 2. quæst. 106. art. 2. ad 2. asserit quod *gratia novi testamenti, etsi adjuvet hominem ad non peccandum, non tamen ita confirmat in bono, ut homo peccare non possit; hoc enim pertinet ad statum gloriæ: & ideo si quis post acceptam gratiam novi testamenti peccaverit, majori poena dignus est, tanquam majoribus beneficiis ingratus, & auxiliò sibi datò non utens.* Hæc autem cum sententia prædeterminationis physicæ minimè coherere videntur: Tum quia gratia physicè prædeterminans videtur imponere necessitatem ad bonum, subindeque reddere voluntatem impeccabilem: Tum etiam, quia voluntas non potest illà uti, cum illa non subdatur libero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum, sed potius illud sibi subjiciat & applicet ad operandum: Ergo hæc sententia à mente & doctrina S. Thomæ penitus aliena videtur.

Confirmatur ampliùs: Idem Doctor Angelicus 1. 2. qu. 68. art. 1. agens de donis Spiritus Sancti, docet hominem per illa rectè disponi, ut efficiatur promptè mobilis ab inspiratione divina, seu ut bene sequatur instinctum Spiritus Sancti: Si autem quando homo movetur efficaciter ad aliquem actum, ista motio adeò potens est, ut ex se omnem quantumlibet intensam passivam resistentiam superet, ut quid opus est dona quædam & supernaturalia subsidia, quibus disponatur ad faciliùs sequendam inspirationem divinam, ipsi infundi? Quasi verò agentia creata egeant aliquâ præparatione ad ea faciendâ, quæ non possunt non agere, etiam si nulla talis præparatio adsit? Sanè risu dignus ille foret, qui supponens hominem, postquam solâ visione Dei, non possit Deum non diligere, exigeret nihilominus præviâ quandam præparationem, quâ homo Deum videns, faciliùs se fieret moveri ad ejusmodi amorem. Neque minus ridendus esset S. Doctor, si existimans hominem, solâ gratiâ efficaci postquam in illius voluntate, non posse non consentire illius præmotioni, adhuc exigeret magnum illum apparatus donorum Spiritus Sancti, tanquam præviâ dispositionem necessariam ad consensum cum majori facilitate edendum. Ita Petrus à S. Joseph disp. 1. sect. 9.

Verum hæc nullius sunt ponderis, & facile dilui possunt. Ad argumentum ergo respondeo, hominem cuicumque motioni divinæ posse resistere seu dissentire; cum hoc tamen discrimine, quod motioni purè excitanti, & præbenti auxilium tantum sufficiens, homo potest resistere

pagina 267.

157.

158.

159.

160.

eam in sensu composito, quam diviso, & non A
solum potentia antecedenti, sed etiam consequenti; imò de facto sæpè voluntas huic motioni resistit, eamque abjicit ac repudiat, seu privat effectu ad quem ultimò ordinatur: motioni verò physicè præveniēti, & præbenti efficaci auxilium, voluntas nunquam de facto resistit, nec potest illi resistere in sensu composito, & potentia consequenti, sed solum potentia antecedenti, & in sensu diviso. Quare S. Thomas in hac quæst. 10. art. 4. ad 3. *Si Deus (inquit) movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter.* Et qu. 112. ar. 3. in corp. *Si ex intentione Dei movens est, quod homo, B* cuius cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter eam consequitur. Item quodlib. 12. ar. 3. docet quod prædestinatio habet certitudinem ex parte scientiæ Dei, quæ non potest falli. & ex parte voluntatis divinæ, cui non potest aliquid resistere. Unde potest fieri hoc argumentum in favorem nostræ sententiæ. Non solum S. Thomas, sed etiam Scriptura, Concilia, & SS. Patres, interdum asserunt nos divinæ voluntati, vel Spiritui Sancto, & motioni ejus posse resistere, & interdum ipsi de facto resisti; ut patet Actor. 6. *Vos semper Spiritui Sancto resististis:* Et in Concilio Senonensi dicitur, *non tale esse Dei auxilium, cui resisti non possit:* Item Innocentius X. in nova constitutione hanc propositionem tanquam hæreticam proscripsit: *Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Aliunde verò eadem Scriptura sæpè asserit neminem resistere voluntati Dei, ut Genes. 30. Ethier 13. ad Roman. 9. & D. Augustinus frequenter docet gratiam à nullo duro corde respici, eamque invictissimè, insuperabiliter, & indeclinabiliter movere voluntatem: Item D. Thomas ait, quod si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur. Ut ergo hæc testimonia inter se concilientur, duplex motio admittenda est, una moraliter tantum excitans, vel præbens auxilium tantum sufficiens, cui voluntas potest resistere, & de facto resistit; altera physicè præveniēns, & præbens auxilium efficacem, cui nunquam resistitur: vel recurrendum est ad distinctionem sensus compositi & divisi, seu potentiæ antecedentis & consequentis; & dicendum voluntatem posse resistere divinæ motioni, potentiæ antecedenti, & in sensu diviso, non tamen potentiæ consequenti, & in sensu composito.

Adde quod, si argumentum desumptum ex possibilitate resistendi gratiæ, esset efficax, non tantum militaret contra gratiam prædeterminantem, sed etiam contra gratiam congruam: Suarez enim lib. 5. de auxil. cap. 39. docet gratiæ congruæ, ut tali, nunquam resisti; quia sub hac formalitate est efficax, & infallibiliter infert consensum.

161. Ad primam confirmationem respondeo D. Thomam locis citatis expressè loqui de gratia sanctificante, quæ cum habeat rationem habitus & formæ permanentis, libero arbitrio subditur, quantum ad usum; habitibus enim utimur quando volumus: quare illa in statu viæ non ita confirmat hominem in bono, ut peccare non possit; sed hoc pertinet ad statum patriæ, in quo erit consummata per claram Dei visionem, & amorem beatificum. Cæterum gratia actualis, cum detur per modum motionis

& impulsus, nec habeat rationem habitus, sed auxilij transeuntis, non subditur libero arbitrio quantum ad efficaciam & usum, sed potius illud sibi potenter & suaviter subijcit, movendo & applicando ipsum conformiter ad ejus naturam & conditionem, nimirum sub indifferentia objectiva judicij, & relinquendo potentiam ad oppositum: unde licet illa efficaciter & infallibiliter determinet voluntatem ad bonum, non tamen infert ipsi violentiam, nec abolet, sed adolet liberum arbitrium, ut ait Prosper sent. 51. in resp. ad cap. Gallorum: *Attingit enim à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter, ut dicitur Sapient. 8.* Et idè rectè dixit S. Thomas hæc qu. 10. art. 4. Deum ita movere voluntatem nostram, ut non ex necessitate illam ad unum determinet. Quibus verbis tantum abest quod sententiam nostram proscribat, ut existimant Adversarij, quin potius apertè illi favet: nam sicut ille qui diceret: Petrus non currit velociter: non negaret illum currere, sed solum currere tali modo, id est properè & cum velocitate; ita similiter S. Doctor asserens Deum non determinare ex necessitate voluntatem ad unum, non negat prædeterminationem voluntatis ad unum, sed potius illam statuit & firmat, solumque necessitatem absolutam libertati contrariam ab illa excludit, & per eam induci negat. Unde, ut supra §. 2. vidimus, Damascenum asserentem Deum ea quæ sunt à nobis prænocere, non tamen prædeterminare, ita exponendum esse dicit, ut intelligatur, ea quæ sunt in nobis, divinæ determinationi non esse subjecta, quasi ab ea necessitate accipientia.

Ad secundam confirmationem dicendum, quod licet motio prædeterminans sit efficacissima, & adeò potens ut omnem voluntatis resistantiam sine ulla planè difficultate superet, nihilominus rectè docet D. Thomas, ponenda esse in homine dona Spiritus Sancti, quibus disponatur ad promptè & faciliter sequendam motionem divinam, ut discurret idem S. Doctor 2. 2. qu. 23. ar. 2. his verbis: *Oportet quòd sic voluntas moveatur à Spiritu Sancto, quòd etiam ipsa sit efficiens actum suum. Nullus autem actus perfectè produciatur ab aliqua potentia activa, nisi sit ei connaturalis per aliquam formam, quæ sit principium actionis: unde Deus, qui omnia movet ad debitos fines, singulis rebus inducit formas, per quas inclinatur ad fines sibi præstitutos à Deo: & secundum hoc disponit omnia suaviter, ut dicitur Sapient. 8. Nisi ergo aliqua forma superadderetur naturali potentia, per quam inclinaretur ad dilectionis actum, esset actus iste imperfectior actibus naturalibus, & actibus aliarum virtutum, nec esset facilis & delectabilis.... Unde necesse est quòd ad actum charitatis in nobis existat aliqua habitualis forma superaddita potentia naturali, inclinans ipsam ad charitatis actum, & faciens eam promptè & delectabiliter operari.* Quod D. Thomas dixit de habitu charitatis, idem cum proportionè dicendum est de donis Spiritus Sancti, qui sunt quidam habitus infusi, quibus homo perficitur ad promptè obediendum Spiritui Sancto, ut ait idem S. Doctor infra qu. 68. ar. 3. Licet enim Spiritus Sanctus possit sine ulla planè difficultate & resistantia movere mentem hominis ad quodcumque voluerit (habet enim) inquit Augustinus, cordium inclinandorum omnipotentissimam potestatem, magisque in potestate voluntates hominum, quam ipsi homines) ni

nes) nihilominus quia mens hominis non est solum mota à Spiritu Sancto, sed etiam seipsam movet, actus supernaturales eliciendo, ut suaviter & connaturaliter moveatur, debet donis Spiritus Sancti perfici. Unde S. Thomas loco proxime citato sibi hoc argumentum objicit: *Dona Spiritus Sancti perficiunt hominem, secundum quod agitur à Spiritu Dei: Sed in quantum homo agitur à Spiritu Dei, se habet quodammodo ut instrumentum respectu eius; non autem convenit ut instrumentum perficiatur per habitum, sed principale agens: Ergo dona Spiritus Sancti non sunt habitus.* Cui argumento sic respondet: *Ad secundum dicendum; quod ratio illa procedit de instrumento cuius non est agere, sed solum agere: tale autem instrumentum non est homo, sed sic agitur à Spiritu Sancto, quod etiam agit, in quantum est liberi arbitrii, unde indiget habitu.*

Potestque hæc responsio & doctrina confirmari ex eo quod in Christo, & in Beatis sunt dona Spiritus Sancti, ut de Christo docet S. Thomas 3. p. qu. 7. art. 5. & de Beatis 1. 2. qu. 68. art. 6. & tamen certum est quod Christus, & Beati, nec resistunt, nec resistere possunt Spiritui Sancto, seu non consentire ejus motioni, alioquin peccare possent: Ergo ex eo quod voluntas nostra non possit resistere in sensu composito, seu potentia consequenti, gratiæ prædeterminanti, non rectè inferat Adversarius, inutiliter poni in anima magnum illum apparatus donorum Spiritus Sancti. Quod potest etiam exemplo quo ipse utitur declarari. Nam certum est ex clara Dei visione necessariò dimanare amorem beatificum, & Beatos, tam quoad specificationem, quam quoad exercitium, ad diligendum Deum necessitari; & tamen hoc non obstante ponitur habitus charitatis in ipsorum voluntate, ut faciat illam connaturaliter & delectabiliter operari: Ergo à fortiori in nobis viatoribus ponendi sunt habitus infusi, & dona Spiritus Sancti, ut promptè, delectabiliter, & connaturaliter operemur, quamvis illius motio ita sit potens & efficax, ut omnem voluntatis nostræ resistantiam superet, & effectum quem intendit, infallibiliter inferat.

Alia Adversarii argumenta futilia sunt, nec indigent solutione: supponunt enim & non probant, gratiam prædeterminantem necessitare voluntatem, illaque semel positâ in voluntate, ipsam non posse non agere, aut illi dissentire, vel actum oppositum ponere, aut eâ non uti: quæ omnia, ut patet ex jam dictis, à mente, & doctrina Thomistarum penitus aliena sunt, imò ab ipsis damnantur tanquam hæretica. Unde iste Author inutiliter laboravit, & oleum ac operam lustravit, dum ex illis falsis principiis, aut ex perversa ac erronea, quam sibi finxit, vel ex Neotericorum fontibus hausit, sensus compositi & divisi intelligentiâ, tot argumenta multiplicavit.

Mitto etiam ea quæ objicit contra prædeterminationem ad materiale peccati, seu ad entitatem quæ malitiæ morali subternitur: quia in tractatu de voluntate Dei hæc difficultas exactè discussa est. Argumenta verò quæ procedunt ex læsione libertatis, in tractatu de prædestinatione plenissimè & clarissimè soluta sunt, agendo de concordia libertatis cum divina providentiâ & prædestinatione. Quare solum hic restat diluendum quod objicit Adversarius sect. 12. nempe antiquiores & præstantiores D. Thomæ discipulos, ut Capreolum, Ferrariensem, Caietanum, Sorum, physicam prædeterminationem excludere; ac breviter demonstrandum quatuor illos Doctores, qui Thomistarum principes merito possunt appellari, apertissimè nostræ favere sententiæ. Unde sit

S. XVI.

Ostenditur antiquiores Thomistas docuisse prædeterminationem physicam.

Vix potest revocari in dubium, an Capreolus & Ferrariensis, antiquissimi D. Thomæ Discipuli, admiserint prædeterminationem physicam. Id enim in primis de Ferrariensi fatetur Suarez lib. 3. de auxil. cap. 29. num. 4. & manifestum est ex verbis sequentibus quæ ibidem habet: *Circa hanc propositionem: superius agens dat inferiori agenti virtutem per quam agit, vel conservat eam, vel applicat ad agendum: advertendum ex doctrina D. Thomæ de potentia qu. 3. art. 7. quod duplex vis ad agendum rebus creatis inest dum agunt, una est forma habens esse firmum & ratum in natura, per quam agunt tanquam propria & naturali virtute; alia est vis, quæ est intentio sola virtutis divina, habens esse incompletum per modum quò colores sunt in aère, & virtus artis in instrumento: & ista vis non convenit rebus, nisi quando actualiter operantur & agunt, tanquam divina virtutis instrumenta; sicut & virtus artis non remanet in instrumento, nisi quando ipso utitur artifex ad operationem artis. Deus ergo dat rebus naturalibus utramque virtutem, sed secundam tantum illis communicat dum eas ad operationem applicat: idè dixit S. Thomas, quod superius agens dat inferiori agenti virtutem per quam agit, & conservat eam, quod pertinet ad primam virtutem, vel applicat ad agendum, quod per secundam efficitur.* Quo nihil clarius & expressius in favorem nostræ sententiæ dici potest: nomine enim physica prædeterminationis nihil aliud intelligimus, quam virtutem quandam fluentem & transientem, ac se habentem per modum motionis & impulsus, quam Deus tribuit & efficit secundis prius natura quam operentur, & quæ mediante eas ad determinatos actus eliciendos applicat, subindeque physicè præmoverit ac prædeterminat.

Hanc etiam vim applicantem causas secundas ad agendum agnovit Capreolus in 2. dist. 1. qu. 2. ubi eandem doctrinam tradit, & articulum 7. supra citatum ex D. Thomæ qu. 3. de potentia ferè de verbo ad verbum transcribit. Similiter dist. 28. ad 12. ait: *Voluntas non causat, nisi applicata, & quasi instrumentaliter mota à Deo.* Unde Conimbricenses loco supra paragrapho 3. relato, apertè fatentur, D. Thomam, Capreolum, & Ferrariensem, pro nostrâ stare sententiâ, dicunt enim: *Circa modum quò Deus cum causis secundis ad earum operationes & effectus concurrat, se offert celebris opinio D. Thomæ, CAPREOLI, FERRARIENSIS, &c.* Item Conradus antiquus Thomista 1. 2. super qu. 109. art. 9. motionem divinam ponit conservativam & applicativam ad operandum: & super qu. 112. artic. 3. versic. *Nota secundo, eandem doctrinam explicat. Unde solum potest esse dubitatio de mente Caietani, & Dominici Soto, clarissimorum Thomistarum, Caietanus enim 1. p. qu. 19. art. 8. ait: Cum dicitur causam secundam moveri à prima; hoc intelligendum est, non de motione prævia, sed de motione intrinsecâ co-*

64

162

163

164

Disp. 8.
Disp. 6.
art. ul
timo.